

Çok Boyutlu Öğretmen Ma'duriyet Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çok Boyutlu Öğretmen Ma'duriyet Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19218>

Öz

Çok Boyutlu Öğretmen Ma'duriyet Ölçeği (ÇBÖMÖ), öğretmenlerin öğrenciler tarafından maruz kaldıkları çeşitli ma'duriyet türlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, Eyyüp Birlik tarafından 2021 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Uyarlama çalışması, ölçeğin Türkiye bağlamında psikometrik özelliklerini, özellikle de **geçerlik** ve **güvenirlilik** değerlerini incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda, ÇBÖMÖ'nün altı faktörlü orijinal yapısının Türk örneğinde de yüksek düzeyde uyum sağladığı ve öğretmenlerin fiziksel, sözel, siber ve diğer psikolojik ma'duriyetlerini değerlendirmede güçlü bir araç olduğu belirlenmiştir. Bu uyarlama, eğitim psikolojisi ve öğretmen sağlığı alanındaki araştırmacılar için önemli bir kaynak sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çok Boyutlu Öğretmen Ma'duriyet Ölçeği, **öğretmen ma'duriyeti**, öğrenci şiddeti, uyarlama çalışması, psikometrik özellikler, okul psikolojisi.

Yazarlar

Eyyüp Birlik (Uyarlayan)

Amaç

Çok Boyutlu Öğretmen Ma'duriyet Ölçeği'nin temel amacı, öğretmenlerin çalışma ortamlarında, özellikle de öğrenciler tarafından maruz kaldıkları ma'duriyet olaylarının sıklığı ve türünü çok boyutlu olarak belirlemektir. Bu ölçek, ma'duriyetin sadece fiziksel boyutlarla sınırlı kalmayıp, sözel taciz, itibar zedeleme, siber zorbalık ve cinsel içerikli taciz gibi geniş bir yelpazeyi kapsadığını varsayarak bu alanlarda nicel veri toplamaya hedefler.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanmasındaki spesifik amaç ise, Türkiye'deki öğretmenlerin karşılaştıkları ma'duriyet düzeylerini güvenilir ve geçerli bir araçla ölçebilmek, böylece eğitim politikalarının geliştirilmesine ve okul güvenliği önlemlerinin belirlenmesine katkı sağlamaktır. Uyarlama çalışması (Birlik, 2021), orijinal ölçeğin kültürel ve dilsel geçerliliğini sağlamaya öncelikli hedef olarak belirlemiştir.

Yapı (Construct)

Ölçek, **öğretmen ma'duriyeti** yapısını ölçmektedir. Bu yapı, öğrencilerin öğretmenlere yönelik gerçekleştirdiği ve öğretmenin fiziksel, psikolojik veya mesleki bütünlüğünü tehdit eden kasıtlı davranışlar bütünü olarak tanımlanır. Uyarlama çalışmasında elde edilen altı faktörlü yapı, ma'duriyetin altındaki temel boyutların içerdiğini göstermektedir:

Fiziksel Ma?duriyet (B?çak gibi tehlikeli araç gereçlerle zarar verme veya k??k?rtma).

Sözel/Psikolojik Ma?duriyet (Alay etme, lakap takma, itibar zedeleme).

Sosyal D??lama ve ?taatsizlik (Dinlememeye dolduru?a getirme).

Siber Ma?duriyet (?nternet üzerinden ki?isel bilgileri taklit etme).

Cinsel Taciz (Müstehcen eylemler, f?kralar).

Mala Zarar Verme (E?yalar? kas?tl? olarak kirletme).

Geçerlik (Validity)

Ölçe?in Türkçeye uyarlanmas? sürecinde detayl? **geçerlik** analizleri gerçekleştirilmi?tir. Dil e?de?erli?i çal??mas?nda, ölçe?in orijinal versiyonu ile Türkçe çevirisi aras?ndaki korelasyon katsay?s? $r=0,86$ ($p<0,01$) olarak yüksek düzeyde bulunmu?tur. Bu bulgu, çevirinin dilsel aç?dan yeterli oldu?unu göstermektedir.

Ölçüt geçerli?i (criterion validity) katsay?s? ise $r=0,64$ ($p<0,01$) olarak belirlenmi?tir. Bu de?er, ölçe?in ölçmeyi amaçlad??? yap?yla ilgili d??sal bir ölçütle anlaml? bir ili?kiye sahip oldu?unu kan?tlamaktad?r. Yap? geçerli?i çal??malar?, Aç?mlay?c? **Faktör Analizi** (AFA) ve Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile desteklenmi?tir.

Güvenirlik (Reliability)

Çok Boyutlu Ö?retmen Ma?duriyet Ölçe?i'nin **güvenirlik** analizleri, ölçe?in zaman içinde ve iç tutarlıl?k aç?s?ndan istikrarl? sonuçlar verdi?ini ortaya koymu?tur.

?ç Tutarlıl?k Katsay?s?: Cronbach Alfa (α) de?eri 0,93 olarak hesaplanm??t?r. Bu katsay?, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? ölçme konusunda son derece tutarlı oldu?unu göstermektedir.

Test-Tekrar Test Güvenirli?i: Ölçe?in farklı zamanlarda uyguland???nda tutarlıl??n? gösteren test-tekrar test korelasyonu $r=0,93$ ($p<0,01$) olarak belirlenmi?tir. Bu sonuç, ölçek puanlar?n?n zamana kar?? yüksek düzeyde kararlı oldu?unu ifade eder.

?ki Yar? Güvenirli?i (Split-Half Reliability): Bu analizde elde edilen korelasyon katsay?s? $r=0,83$ ($p<0,01$) olup, ölçe?in farklı yar?m setlerinin birbirleriyle tutarlı oldu?unu göstermektedir.

Faktör Analizi

Yap? geçerli?ini test etmek amacıyla gerçekleştirilen Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) sonucunda, ölçe?in toplam varyans?n %71,2'sini aç?klayan alt? faktörlü bir yap?ya sahip oldu?u belirlenmi?tir. Bu bulgu, ölçe?in çok boyutlu yap?s?n?n Türk kültürüne uygunlu?unu desteklemektedir.

Elde edilen alt? faktörlü yap?n?n model uyumu, Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile test edilmi?tir. DFA sonucunda elde edilen uyum indeksleri, modelin veriyle mükemmel derecede

uyumlu olduđunu göstermiřtir:

χ^2/sd oranı: 1,5 (Mükemmel uyum için kabul edilebilir sınırların altındadır).

RMSEA (Yaklaşık Hata Karekök Ortalaması): 0,074

RMR (Karekök Ortalama Kalıntı): 0,083

GFI (Yıllık Uyum İndeksi): 0,86

AGFI (Düzeltilmiş Yıllık Uyum İndeksi): 0,92

NFI (Normlaştırılmış Uyum İndeksi): 0,92

NNFI (Normlaştırılmış Uyum İndeksi): 0,97

IFI (Artmış Uyum İndeksi): 0,97

CFI (Karşılaştırılabilir Uyum İndeksi): 0,97

RFI (Bağıl Uyum İndeksi): 0,91

Bu indeks değerlerinin tamamı, ÇBÖMÖ'nün altı faktörlü yapısının Türk örneğinde teorik olarak beklenen yapıya doğruladığını ve iyi düzeyde bir model uyumu sergilediğini kanıtlamaktadır.

Ölçek Detayları

Test Türü: Uyarlama

Format: Kendini Değerlendirme (Self-Report) Ölçeği

Mevcut Diller: Türkçe, Orijinal Dili: İngilizce (ÇBÖMÖ, orijinalinde İngilizce olarak geliştirilmiş bir ölçeğin Türkçeye adaptasyonudur.)

Popülasyon Grubu: Öğretmenler

Yaş Grubu: Yetişkin (Çalışan Yaş Grubu)

Popülasyon Detayları: İlkokul, ortaokul veya lise düzeyinde görev yapan çeşitli branşlardaki öğretmenler.

Test Metodolojisi: 5'li Likert tipi derecelendirme ile cevaplanan maddelerden oluşur. Katılımcılar, belirtilen mağuriyet olaylarının ya da sıklıklarının değerlendirirler.

Anahtar Kelimeler

Çok Boyutlu Öğretmen Mađuriyet Ölçeği, psikometri, **faktör analizi**, psikolojik test, Likert ölçeği, eğitim araştırmaları.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Belirtilmemiştir.

Kurumsal E-posta Adresleri: eyyupbirlik@gmail.com

Yazın Adresi: Yazarın akademik kurumu veya iletişim adresi kaynakta belirtilmemiştir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, Eyyüp Birlik tarafından 2021 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Akademik amaçlı kullanımlar için yazar ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi önerilir. Ölçeğin orijinal PDF dosyasındaki bağlantıdan indirilebilir: [cok-boyutlu-ogretmen-magduriyet-olcegi-toad.pdf](https://www.eyyupbirlik.com/cok-boyutlu-ogretmen-magduriyet-olcegi-toad.pdf)

Derecelendirme Sistemi:

Asla

Birkaç ayda bir kez

Bir ayda birden fazla

Haftada bir kez

Haftada birden fazla

Referanslar

Birlik, E. (2021). Çok Boyutlu Öğretmen Mağduriyet Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 5(18), 97-108.

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1005226>

Makale bağlantısı: dergipark.org.tr

Çok Boyutlu Öğretmen Mağduriyet Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemiştir.

1 Öğrenciler, bacak gibi tehlikeli araç gereçlerle bana zarar verdiler.

2 Öğrenciler, beni fiziksel olarak incitmek için diğer öğrencileri kışkırttılar.

5 Öğrenciler, diğerlerini beni dinlememeleri konusunda doldurmuş getirdiler.

7 Öğrenciler benim hakkımda söylentiler, dedikodular yayarak itibarımı zedelediler.

9 Öğrenciler görünüşüme, giyim tarzıma veya diğer kişisel özelliklerime güldüler.

10 Öğrenciler bana lakap takarak benimle dalga geçtiler.

16 Ö?renciler, internet üzerindeki ki?isel bilgilerimi taklit ederek beni a?a??lad?lar.

18 Ö?renciler bana kas?tl? olarak bel alt? f?kralar anlatt?lar.

20 Ö?renciler bana kar?? müstehcen tav?rlar, eylemler, sözler sarf ettiler.

24 Ö?renciler e?yalar?m? kas?tl? olarak kirlettiler.

ARABPSYCHOLOGY.COM